

GUTENBERG

Utgifven af Typografernes förening i Helsingfors ♦ Helsingin Kirjanpainajain yhdistyksen ulosantama

Helsingissä, Päivälehdten kirjapainossa, 1896

IV ärg. N:o 3 * 1896 IV vuosik.	Prenumerationspris: — Tilaushinta: Helt år . . . . . } 4 m. Koko vuosikerta . . . . . } Postportot tillkommer — Postmaksut tulevat lisäksi	Redaktion: — Toimitus: F. F. W. Ahlroos — K. Hoimela (Ansvarig — Vastaava)	Annonpris: — Ilmoitushinta: Per petitrad . . . . . } 35 p. Petiiti-riviltä . . . . . }	Februari 15 Helmikuu
---------------------------------------	--	--	--	----------------------------

Matkahavaintoja.

II.

Wien, helmik. 1896.

Kun meitä nyt täällä Tonavan kaupungissa on kaksi, niin käy ehkä helpommaksi täyttää annettua lupausta ammattia koskevien uutisten ja tietojen hankkimisesta.

Juuri viimeisessä tingassa, kun olimme monta turhaa ja onnistumatonta yritystä tehneet sekä kun jo olimme valmiit laputtamaan muualle, saimme molemmat paikan eräässä painossa, joka on Wienin suurempia. Pohjoismaalaiselle ei paikkansaanti täällä ole niinkään helppoa, kuin puusta katsoen luulisi. Syy tähän on osaksi siinä, ettei osaa tarpeeksi kieltä, voidakseen lukea täällä erittäin paljon käytettyä saksalaista kirjoitustapaa (kurenttia). Vielä vaikeuttaa paikkansaantia se, että viikkopalkkajärjestelmä on yleinen ja kun omamaalaisia löytyy yllin kyllin, otetaan heitä tietysti etukynnessä. Ainoastaan siinä tapauksessa, että osaa lotoa jotain vierasta kieltä — kuten venäjää, ranskaa tai englannin kieltä — on tämä ehkä mahdollista. Meillekin onnistui vasta erään tuttavan välityksellä ja pääasiallisesti kahden viimeksi mainittujen kielten latojina. Pahaksi onneksi on työtä kovin niukalti ja kun käsikirjoitusta saapuu on työ aina silmänräpäyksessä saatava valmiiksi ja jaetaan senvuoksi muillekin, niin että meille jää ainoastaan kokonainen rivi. Niinpä oli meillä yhtenä viikkona kokonaista 14 tuntia työtä. Täten on meillä ollut runsaasti aikaa katsella Wienin merkillisyyksiä — enemmän kuin toivoisimmekaan!

Vertaillen painojen lukumäärää (yli 200) kaupungin asukasluvuun (1¹/₂ milj.) täytyy todellakin ihmetellä, ettei niitä löydy enempää. Tämä seikka kuitenkin selvenee, kun saa kuulla, että Itävallassa ei vallitse elinkeinovapaus. Kirjapainoja, kuten muitakin teollisuuslaitoksia, saa siis löytyä ainoastaan määrätty luku ja nyt se on täysi. Uutta ei saa perustaa, paitsi ostamalla jonkun toisen oikeudet. Että tästä on suuri hyöty niille, joilla jo on kirjapaino, on päivän selvää.

Mitä muuten painoihin tulee, ovat ne jotenkin suomalaisten kaltaisia, vaan seisovat moniaat enemmän vanhoillisella kannalla, kuten yleensä koko Wienin monessa kohdassa. Useissa suuremmissa painoissa käytetään vielä lyijylinjoja määräämättömissä pituuksissa. Joka kerta kun linjatyo on edessä, täytyy sahailla ja höylätä näitä haluttuun pituuteen. Että tämä tietysti vie paljon aikaa ja työkin tulee huonommaksi on luonnollista. Suomessakin ollaan jo päästy tässä suhteessa eteenpäin. Ja vaikka täällä löytyykin messinkilinjoihin näyttävät ne olevan enemmän koristeuksina, kuin työvähekinä. Tenaakkelia ei löydy kuin nimeksi, vaan pitävät latojat käsikirjoituksensa kastin päällä. Tähän emme kuitenkaan voineet mukautua, joten meille sen vuoksi haettiin pari kappaletta näitä kaluja. Nämä kuitenkin ovat niin kömpelösti tehtyjä ja huonoja, että niitä luulisi käytetyn jo ukko Abrahamin aikana. Latojat esiliinoissaan ovat hyvin painajien näköisiä, sillä työmekkoja ei paljon käytetä. Muuten ei löydy latojattaria, mutta ko-

neissa käytetään sisäänpanijoina paljon naisia. Puhtaus niistä painoista päättäen, joissa olemme käyneet, ei ole parhainta laatua.

Latomisessa vallitsee yleensä meillä kotonakin tunnettu vanha saksalainen maku. Usein voi nähdä niinkuin muuallakin Saksassa, samassa tittelissä antikvaa ja fraktuuria veljellisessä sovussa keskenään, joka aivan sotii meidän kotona käytettyjä tapoja vastaan. Myöskin uudenaikaista työtä saa tietysti nähdä täällä.

*

Seikka, joka todella kummastuttaa ulkomaalaisia ja myöskin meitä on *sanomalehtivero*. Kaikkien poliittisten lehtien täytyy maksaa 1 kreutzeri kappaleelta. Tämä suoritetaan siten, että jo ennen painamista jokaiseen paperiarkkiin lyödään „keis-kunink. sanomalehti-leima“, joten myöskin ylijääneistä lehdistä on maksettava. Tämä leima nähdään myöskin kaikenlaisissa kalentereissa, almanakoissa ja tietystikin pelikorteissa. Ulkomaalaisilta, ristositeessa tulevilta lehdiltä on tämä vieläkin korkeampi, nim. 2 kr. (noin 5 penniä) eli yhtä paljon kuin lähetyskustannukset maksavat ja liimataan näihin silloin postimerkin tapainen merkki jossa on sama leima. Että tämä veroitus korottaa tilaushinnat ja estää levenemisen on selvä, sen vuoksi onkin sanomalehdillä täällä verrattain pienet painokset, asetettuina muiden suurten maiden rinnalle. Siis *veroa lukemisesta* tai paremmin *valistamisesta*. Vielä lisäksi täytyy poliittisten lehtien jättää valtiolle 10,000 guld. takauksen ulosanto-oikeutta hakiessaan. Niistä suoritetaan sittemmin sattuvat kustannukset painokanteista, jos varoja ei muualla löydy.

Sanomalehdistä puhuessa ei voi olla mainitsematta näiden mukavasta formaatista, joka on saman kokoinen kuin „Gutenbergin“, mutta sivuluku vaihtelee 12—50 välillä. Useat ilmestyvät kahdesti, jopa kolmestikin päivässä, paitse sunnuntaisin, jolloin ilmestyvät vaan aamulla, ja maanantaisin ainoastaan illalla. Siis täälläkin sunnuntai-työ on poistettu; ainoastaan harvoin tulee se kysymykseen.

Mitä muuten sisältöön tulee, ovat mielestämme Suomen lehdet koko joukon korkeammalla kannalla. Pääsisältönä on muutamissa kriminaali- ja skandaalikertomuksia sekä ryöväriromaneja. Osa lehdistä on myöskin kuvitettuja. Kuvat käsittelevät pääasiallisesti surkeita tapaturmia, muotokuvia suurista roistoista ja ryöväreistä, mutta myöskin päivän tapauksista poliittillisesta maailmasta.

*

Kun vertailee suomalaisten ja tšekäläisten kirjainpainajain itsetuntoa sekä yhteenliittymistä, täytyy meidän myöntää olemamme koko lailla jälellä. Täällä on yli 3,000 kirjainpainajaa ja ainoastaan ani harva ei kuulu liittoon. Nämä liittoon kuulumatomat ovat tavallisesti työnlakonrikkomia ja semmoisia, jotka työskentelevät alle tariffin. Tämöisten henkilöiden nimi on „schuster“ (suutari) ja lasketaan nämä „schusterit“ moraalisesti kuolleiden joukkoon.

Yhdistysmaksut ovat täällä erittäin korkeita, niin on maksettava 72 kreutzeria viikossa yhdistykseen ja liittoon. Vaan silloin nauttivat jäsenet

myöskin kaikenlaatuista apua, kuten sairas-, työttömyys-, vanhuus- ja matka-apua. Sairasapuun lasketaan lääkärit ja lääkkeet sekä 1 guldeni päivää kohti niin kauvan kuin sairaus kestää. Ja vielä tämän lisäksi on maksettava 1 prosentti satunaisten menojen kassaan. Yhteensä menee näihin kaikkiin menoihin noin 9 markkaa kuussa. Myöskin isäntien sairaskassaan on pakko kuulua. Tähän maksavat taiturit 20 kr., oppilaat ja apulaiset 12 kr. Tästä saa myöskin sairauden sattua vapaat lääkärit ja lääkkeet sekä 1 guldeni päivää kohti.

Yhdistyksen jäsenille annetaan myöskin eri maksutta Liiton äänenkannattaja „Vorwärts!“ (Eteenpäin). Tunnuslauseena kantaa lehti otsakkeessaan „Taistelun kautta voittoon!“ ja ilmestyy kerta viikossa 4—6 sivuisena. Hyvin ja tarkasti näkyy se olevan toimitettu.

Myöskin isäntien puolelta ilmestyy lehti nimeltä „Österreichisch-Ungarische Buchdruckerzeitung“, joka käsittelee kaikkia graafillisen taiteen haaroja. Myöskin tämä ilmestyy kerta viikossa 12-sivuisena.

Uudesta vuodesta alkaen astui täällä lyhenetty työaika voimaan ja on järjestetty seuraavasti: 1¹/₂ 8 aamulla 12 päivällä ilman suurustuntia ja 1¹/₂ 2 i. p. 6 illalla, joten jää tarpeeksi aikaa ruumiin ja sielun virkistytämiseksi. Vaikka täällä jo ollaan päästy niin pitkälle kuin 9-tuntiseen työpäivään, ei siltä ole istuttu nurkkaan torkkumaan. Jo ensi vuonna ajotaan täällä saada aikaan 8-tuntinen työpäivä. Syynä, miksi jo niin pian ryhdytään tämän toteuttamiseen, on se, että kuuluu tilatun 50 „Monolinea“. Jos nämä koneet vastaavat niitä toiveita, joita niihin yleensä pannaan, tulevat ne viemään monelta latojalta leivän. Tätä pahaa lieventääkseen ryhtyvät he siis työajan lyhentämiseen. Mutta niin helposti ei sitä luulla saatavan aikaan kuin 9-tuntista työpäivää, sen vuoksi kootaan täällä varoja tarkoitukseen.

Myöskin samalla kuin työaika tuli lyhennetyksi 9-tuntiseksi, korotettiin minimipalkka 12 guldenista 13 guld. viikossa. Laskulatojille maksetaan 24 kreutzeriä 1,000 kirjaimelta ja 39 kr. 1,000 väliskeeltä. Siis hiukan korkeampi kuin Helsingin nykyinen tariffi, vaikka elantokustannukset ovat jotenkin samat. Ruoka tosin on kalliimpaa, vaan vaatteet ja muut kapineet sen sijaan halvempia.

*

Isäntien ja työntekijöiden väli on myöskin kovin kireä. Tämä on tietysti seurauksena palkan korotus ja lyhennetyt työajan vaatimuksista, joita täällä on tapahtunut. Tuoreessa muistossa pitäisi vielä Suomessakin oleman täällä joku vuosi sitten tapahtunut suuri työlakko, joka luonnollisesti myöskin on vaikuttanut kireän välin syntymiseen.

Sen vuoksi onkin meno kirjapainoissa tullut erittäin tehdasmaiseksi. Niin annetaan höyrypillillä merkki koska työtä on alettava ja lopetettava. Ja kun pilli on soinnut työn alkamista varten suljetaan portit ja ei kukaan pääse sisään. Illalla työtä lopetettaessa sammutetaan tulet 5 minuuttia merkin annettua.

*

Osoittaaksemme miten vähän täällä tiedetään Suomesta ja suomalaisista voimme kertoa seuraavaa: Ensi päivänä työssä ollessamme olivat kaikki hyvin uteliaita tiedustelemaan, mistä me oikeastaan olimme. Sanottuamme olevamme Suomesta, eivät he tienneet tuon taivaallista millä puolella maapalloa Suomi oikeastaan sijaitisi. Selitimme, että se on Pohjoisessa. Kauan aikaa äänettöminä seistystä kirkastui vihdoon yhden naama ja hän huudahti huomattavasti ylpeänä suurista tiedoistaan: Ahaa, nyt ymmärrän, te olette molemmat

Eskimolaisia.

Finska typografernes reshjälpskassas

medlemmar sammanträdde till årsmöte söndagen den 9 februari å Typografernes förenings lokal V. Henriksgatan 12.

Mötet öppnades af ordföranden hr H. J. Forsström.

Till sekreterare vid mötet valdes hr K. Hoimela i stället för ordinarie sekreteraren hr J. Snell, som var frånvarande.

Upplästes årsberättelsen och tablan öfver kassans ställning, hvilka äro af följande lydelse:

Årsberättelse.

Då medlemmarne i Finska Typografernes Reshjälpskassa nu äro 1:sta gången samlade till årsmötet, kan bestyrelsen icke förbigå att nämna att flera af våra städer, hvarest tryckerirörelse drifves, ännu icke anslutit sig till reshjälpskassan. Orsaken därtill är troligen ej annan än likgiltighet och bestyrelsen har icke heller vidtagit särskilda åtgärder för påstötning, dels för afvaktan af förbundstadgarnas sanktion, dels i förhoppning att de själfva skola se fördelarna i ett sambarbete emellan alla Finlands typografer. Denna lojhet förvånar oss dock icke, då man vet att anslutning till kassan i Helsingfors är ganska ringa och medlemsantalet har till och med gått ned från 187 till 140 i stället för att stiga. I landsortsstäderna finnes följande antal medlemmar: i Björneborg 22, Borgå 19, Fredrikshamn 11, Gamlakarleby 7, Hangö 6, Joensuu 5, Jyväskylä 4, Kuopio 34, Tammerfors 22, Uleåborg 12, Vasa 31, Viborg 35 och Åbo 58 eller tillsammans i hela Finland 406 medlemmar.

Utom fördelar vid resor i eget land att tillhöra kassan, har man äfven stor nytta, då det gäller att företaga utrikesresa. Som exempel må framhållas att typografer E. J. Ehnberg och Vieno Forsström sluppo att erlägga 6 gulden (12 mk 60 p.) som inträdesafgift till Wiener typografförening, då de kunde bevisa sig tillhöra vår reskassa, ty Österrike och Finland äro i ömsesidighetsförbindelse genom bemedling af faktor Berger. Föröfrigt lägger man utomlands stort värde på att tillhöra en organisation, fast man icke kan erhålla materielt understöd vid saknad af ömsesidighetsförbindelse.

Slutligen får bestyrelsen göra medlemmarne uppmärksamma därpå, att icke teckna på några s. k. reshjälpslistor, utan visa de hjälpsökande till de personer som icke tillhöra kassan. Sålunda kan möjligen vinnas större avslutning och den fula vana skulle småningom försvinna, ty de som begagna listor äro endast „yrkesresande“ utan arbetslust.

Bestyrelsen har under senaste år utgjorts af hrr H. J. Forsström, ordf., J. A. Snell, sekreterare, och K. J. Mandelin, kassör.

Kassans ställning den 31 dec. 1895 ses af följande tablå:

Tablå öfver Reshjälpskassans ställning den 31 dec. 1895.

Table with columns for months (Januari, Dec.), descriptions (Behållning från 1894, Utbet. reshjälpskassa), and amounts in Fmk and Mk.

Åt bestyrelsen beviljades ansvarsfrihet på revisorerens förord.

Upptog till behandling frågan om ändring af § 11 i stadg., sålunda att den reshjälpsbesökande ej behöfde besöka närmaste filial, utan göra längre resa, dit han möjligen trodde sig kunna erhålla kondition.

Hr Hoimela understödde förslaget, ansåg det vara onödigt att resa till närmaste filial, då någon kondition icke erhöles å sådana orter som Ekenäs m. fl.

Hr Bernström ansåg att man hämmade kassans ändamål med ofvanstående ändring och att man tillsvidare borde blifva vid det gamla. Hrr Hellgrén, Forsman och Ahlroos understödde hr Bernströms förslag.

Hr Karjalainen ville ha filialernas ord med i saken, föreslog bordläggning tillsvidare, hvilket understöddes.

Frågan bordlades.

Reshjälps höjande från 60 till 75 penni för 25 kilometer bordlades efter en kortare diskussion.

Hrr Hellgrén, Lindström, Forsman, Hoimela, Mandelin, Kosk och Schmidt talade för reshjälps höjande, kassan funnes annars endast till namnet, men icke för ändamålet.

Hrr Bernström och Ahlroos förklarade, att man ingalunda med reshjälpskassan afsedt, att den icke är en understödskassa, utan ändamålet med kassan är, att kunna räcka den första hjälpen. Voro icke emot förhöjandet.

Hr Karjalainen trödde att tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits, önskade filialernas uttalande i frågan, trödde att kostnaderna för resor blifva billigare efter det nya tarifförslaget, som utarbetas för våra järnvägar. Föreslog bordläggning.

Beslöts att kassören hädanefter finge åtnjuta 50 mark i årlig lön.

Hrr Ahlroos och Bernström hoppades, att hvar och en som åtager sig någon funktion, af intresse för våra stråfvanden toge i tu med arbetet, och att det altså vore opassande att utbetala lön å funktionärer, önskade att man hällre kunde tilldela en gratifikation, som uppmuntran för visadt intresse.

Denna fråga skulle äfven sändas till filialerna jämte centralafdelningens beslut i frågan.

Efter diskussionen skedde val af bestyrelse och revisorer. Beslöts att suppleanterna skulle förstärka bestyrelsen, så att arbetet inom bestyrelsen blefve jämnare fördelat.

I bestyrelsen invaldes hrr H. J. Forsström med 14 röster, J. A. Kosk 13 och K. Mandelin 12 r., samt som suppleanter hrr A. Karjalainen med 12 och C. A. Bernström 6 röster. Hrr C. A. Bernström och K. Johansson erhöilo hvardera 6 röster, så att lottning dem emellan måste ske, hvarvid lotten föll på den förra.

Till revisorer valdes hrr K. Johansson med 11 och K. Forsman med 6 röster. Närmast i röstetal var hr Hoimela med 4 röster.

För att justera årsmötets protokoll valdes hrr K. Johansson och F. F. W. Ahlroos.

Notiser. — Utisla.

Ylimääräisessä kuukauskokouksessa maanantaina t. k. 10 pnä oli käsiteltävänä ainoastaan yksi kysymys, keskeva osanotosta yhdistyksen kunniajäsenen filos. maist. Antti Törnerösin hautajaisiin. Päätettiin yhdistyksen puolesta laskea seppele vainajan hauldalle Seppelälähetystöön valittiin hrat K. Johansson ja J. A. Snell.

Suomen kirjaltajain Matka-apukassan pääosaston vuosikokous oli sunnuntaina t. k. 9 p. Saapuvilla oli 20 jäsentä

Ensiksi luki puheenjohtaja hra H. J. Forsström seuraavan vuosikertomuksen:

Kun Suomen kirjaltajain Matka-apurahaston jäsenet nyt ensimmäisen tilivuden päätyttyä ovat kokoontuneet, niin saa toimikunta mainita, että monet maamme kaupungit, joissa kirjapainolaitetta harjoitetaan, ja siis ammatillasiakin luulisi näissä olevan, ovat olleet välinpitämättömiä ilmoittautumaan jäseniksi, eikä toimikuntakaan ole heidän herittämisökseen vielä käynyt erityisiin toimiin, osaksi sentähden, että on odotettu liiton sääntöjen vahvistusta, osaksi siitä syystä, että olemme toivoneet heidän itse alkavan ruveta oivaltamaan yhteistoiminnan tärkeyttä kaikkein Suomen kirjanpainajain välillä. Mutta eipä ole ihme, jos maasudulla vielä vitkastellaan, koska Helsingissäkin ei olla kyllin tarkkoja, koska jäsenluku vuoden kuluessa on vielä vähentynytkin 187:stä 140:een sen sijaan kun olisi pitänyt lisääntymän. Muissa kaupungeissa on jäseniä: Haminassa 11, Hangossa 6, Joensuussa 5, Jyväskylässä 4, Kokkolassa 7, Kuopiossa 34, Oulussa 12, Porissa 22, Porvoossa 19, Tampereella 22, Turussa 58, Vaasassa 31 ja Viipurissa 35, siis kaikkiaan koko Suomessa 406 jäsentä.

Paitsi etuja rahastoon kuuluvalle kotimaassa matkustellessa on hänellä siitä sen enemmän hyötystä ulkomaille johduttua. Esimerkkinä mainittakoon, että herrat E. J. Ehnberg ja Vieno Forsström pääsivät 6 guldenin (12 mk 60 pin) sisäänpääsymaksun suorittamisesta Wienin kirjanpainajain yhdistykseen, kun saattoivat todistaa kuuluvansa täkäl. matka-apurahastoon. Itävalta ja Suomi ovat keskinäisessä matka-apulitissa, jonka faktori Berger on aikoinaan hommannut. Muutenkin pidetään ulkomailta erittäin tärkeänä järjestelmään kuuluminen ja henkilölle annetaan parempi arvo, vaikei olekaan yhteyden puutteesta velvollinen saamaan mitään aineellista kannatusta.

Lopuksi saa toimikunta kehoittaa kaikkia jäseniä, etteivät kirjoita n. k. listoisiin, vaan johdettakoon apuratkaisu näiden puoleen, jotka eivät kuulu matka-apurahastoon. Siten ehkä saadaan se paha tapa vähitellen poistetuksi ja enemmän jäseniä liittymään rahastoon, sillä useimmat niistä, jotka listoja käyttävät, ovat ainoastaan „ammatittakustajia“, jotka eiväät viitsi työtä tehdä.

Toimikuntaan ovat vuoden kuluessa kuuluneet hrat H. J. Forsström, puheenjohtaja, J. A. Snell, kirjuri, ja K. Mandelin rahastonhoitaja.

Tilitalu kassan tilasta 31 p. jouluk. 1895 on ruotsinkielisenä toisessa paikassa tätä lehtä.

Tilintarkastajan ehdotuksesta myönnettiin johtokunnalle täysi tilivapaus.

Otettiin sitte keskusteltavaksi sääntöjen 11 §:n muuttamisesta. Lyhyen keskustelun perästä pantiin kysymys pöydälle.

Toinen kysymys matka-avun korottamisesta 60 p:stä 75 piin 25 kilometriltä pantiin niinikään pöydälle.

Rahastonhoitajan palkaksi tilintark. ehdotuksesta tästälähin määrättiin 50 mk vuodessa. Päätettiin myöskin kuulustaa haaraosastoien mieltäpidettä tässä kohdin.

Toinen tilintarkastajain nostama kysymys, että kassan säännöille hankittaisiin asianomainen vahvistus senaatissa, ei antanut kokouksen mielestä vielä aihetta minkäänlaisiin toimenpiteisiin.

Johtokuntaan tälle vuodelle valittiin hrat H. J. Forsström, A. Kosk ja K. Mandelin sekä vara-jäseniksi hrat A. Karjalainen ja C. A. Bernström. Tilintarkastajiksi tulivat hrat K. Johansson ja K. Forsman.

Dödsfall. Pål Maria sjukhus afecl lördagen den 8 dennes fil. mag. Antti Törneröos (Tuokko) efter ett längre bröstlidande. Hr T. var född den 3 mars 1835 i Iittis socken, blef student 1858 och magister 1864. Den afidne ägde ett varmt klapande hjärta för arbetaresaken och kom däför oss närmare, genom sina vackra lyriska dikter, af hvilka han äfven tillegnade oss flere vid särskilda tillfällen. För sina förtjänster blef han enhälligt utsedd till hedersledamot af föreningen.

Jordfästningen ägde rum onsdagen den 12 dennes å Nya luth. begrafningsplatsen. Kransar nedlades bl. a. af Typ. Förening genom hrr K. Johansson och J. A. Snell.

Aftonposten tryckes fortfarande å Aktiebolaget V. Pettersson et C:o tryckeri. Tidningen kvarstannar å tryckeriet fortfarande till den 1 juni.

Suomen Kansakoulun Ystäväin arpajaisiin t. k. 8 päivänä keräsivät Helsingin kirjanpainajat keskuudessaan 125 mk, jolla oli aikomus ostaa yksi tuon summan arvoinen voitto. Vaan sittemmin muuttuivatkin mielet antamaan rahat rahoina arpajastoimikunnalle yhden arvan nosto-oikeudella. Tälle arvalle osuikin voitto, 2 kipsikuvaa, jotka taas lahjoitettiin yhdistyksen huoneen koristeiksi.

Seuraavien kirjavainojen työvästöstä otti osaa mainittuun lahjaan: Suomal. Kirj. Seuran kirjapaino 36: 75, Simeliuksen perill. 31: 50, V. Pettersson ja Kump. 20: —, Päivälehd. 10: —, Weilin ja Göösin 9: 25, J. C. Frenckellin ja pojan 9: — ja Senaatin kirjapainosta 8: 50.

— *Tryckeribolag.* Boktryckerifaktorn C. A. Heinze, handl. M. Haglund m. fl. ha anhållit om fastställelse af stadgar för Vasa tryckeriaktiebolag med ändamål att drifva boktryckeri-, tidningsutgifnings- och förlagsrörelse samt att i sammanhang därmed idka bok- och pappershandel. Grundkapitalet utgör 115,000 mk, fördeladt å aktier å 100 mk, men eger bolaget enligt förslaget till stadgar träda i värksamhet, så snart 80,000 mk tecknats.

— *Puoli prosenttia* palkastaan päättivät osakeyhtiö Weilin ja Göösin kirjapainon kaikki latojat sekä yksi painajakin tästä lähin luovuttaa Satunnaisen menojen rahastoon.

Tämä olkoon kehotukseksi Helsingin toisienkin painojen miehistölle tekemään samoin tässä heille itselleen tärkeässä asiassa. Olisihan jo aika vihdoin herätä. Viime vuoden G:n viimeisestä numerosta näkyy mitenkä Päivälehdessä kirjapainon latojat, jotka ovat — ainoastaan kahta lukuun ottamatta — jo parin vuoden ajalla luovuttaneet palkastaan 1/2 pros., viime vuoden ajalla ovat tehneet suuria uhrauksia tämän rahaston kartuttamiseksi, sen sijaan kuin toiset vuosikausia katselevat ristissäkäsin. Pitäisi jo itsepintaisimmankin lauhtua ja ruveta toisin ajattelemaan.

Se mikä meistä on ylläolevasta uutisesta kummallista, on se, että ainoastaan yksi painotaitureista on yhtynyt tähän päätökseen. Eiköhän toisten painotaiturien velvollisuus olekaan taistella yhteisen asian eduksi. Ajatelkaapas vähän, niin huulemme, että tuo vanha itsepintaisuus Teisträ häviää.

— *Oulusta* kirjotetaan tilauslistojen asemesta yksytyisessä kirjeessä:

„— Eihän me oululaiset suurta lukua pidetä Gutengergin kannattamisesta, sillä tuskin sitä kukaan on enää tilannut. Kaikki sanovat: mitä semmoisella lehdellä tekee, jossa ei ole muuta kuin riitakirjoituksia, ei ammatin alalta niin mitään — ja suurimmaksi osaksi ruotsinkielinen. — Matka-apukassa on, täällä myöskin ennen pitkää nukkunut kuolon uneensa, koska siitä ei ole mitään hyötyä. — Siinä kaksi kaunista esimerkkiä oululaisesta innostuksesta! Kaikki nukkuu sikeätä toimettomuuden unta rakkaassa Oulussa. —“

Tämä on sitä vanhaa oululaista filosofiaa. Oululaisilta tahtoisimme kysyä, josko he ovat sattuineet joskus näkemään ulkomaalaisia työväen äänenkannattajia? Mitähän he ovat huomanneet ne sisältävän? Luulemme, että ne sisältävät pääasiallisesti samaa kuin G:n. Mutta onhan tunnettua, että oululaisiin ei pysty muu kuin se, mitä „Kaiku“ heille syöttää. Surkuttelemme heitä suuresti.

— *Leden tätna!* Till konstförvandter ha den 1 februari å Tidnings- och tryckeriaktiebolagets tryckeri förklarats sättnare-eleverne *Karl Grefveberg* och *Edward Nemlander*, å Centraltryckeriet fröknarna *Hilda Filypus* och *Aina Lindstedt* samt från Göös' aktiebolagets tryckeri fröknar *Ida Rantanen* och *Olga Mellin*.

— *Finne i svenska typografiförbundsstyrelsen.* Ur förbundsstyrelsen har, på grund af enskild värksamhet, förbundsledamöten hr R. Holmstedt utträdt och har i den afgångnes ställe inkallats förste suppleanten hr *B. Lantto*.

— *Gutenberg-jubileum.* Boktryckerikonstens uppfinnare antages vara född år 1397 i Mainz. Kommunalstyrelsen i denna stad tänker därför år 1897 högtidligålla femhundra året af Gutenbergs födelse med en stor fest, hvartill inbjudning skall utgå till hela den civiliserade världen. Ett af de första programpunkter är, att alla de främmande förplägas på stadens bekostnad.

— *Till ombrytare* af Hufvudstadsbladet har hr *M. Hagert* antagits. Hr *H.* har tidigare haft anställning som annonsmästare och textsättare å nämnda blad.

— *Typografernes Förenings Sportklubb* sammanträder till årsmöte söndagen den 23 mars å föreningslokalen

— *Kostymbal* anordnar Typ. Förenings festbestyrelse söndagen den 23 dennes. Programmet kommer att upptaga öfverraskande och trefliga nummer. Det vore därför bäst att i god tid tillförsäkra sig om biljetter, ty de komma att hafva god åtgång.

— *Föreningens handarbetsafdelning* hade söndagen den 2 dennes föranstaltat en klubbafton å föreningslokalen, hvilken hade att bjuda på ett rikt och underhållande program samt dans.

— *Lönerörelse i Eskilstuna.* Gång efter annan har i Typ-Tidn. framhållits, hurusom f. d. typografen Eskil Hellman legat i delo med afdelningen i Eskilstuna, på grund af missförhållanden som rädde å ett af H. där på platsen innehaft tryckeri.

För någon tid sedan öfvertogs tryckeriet af ett bolag, och framstälde de då antagna arbetarene att få betaldt för sitt arbete enligt i staden gällande tariff.

Bolagets styrelse ville emellertid icke höra på det örat, utan afskedade arbetarene, sedan den samma försäkrat sig om Hellmans och en del af hans slägts arbetskrafter.

Nu står Hellman med hustru och svägerska och knogar som bäst, för att mota arbetarna i deras fordringar. H. har förklarar sig skola fortära härmed, om han också skulle arbeta gratis — ett nöje som icke bör missunnas honom.

Ombud från förbundsstyrelsen har besökt platsen, där ett välvilligt mottagande kom detta till del från bolagets styrelse, hvilken förklarade sig skola ingå på fordringarna, men med förbehåll att Hellman med familj stannar kvar. Härpå kunde hvarken afdelning eller förbundsstyrelse ingå, utan är tryckeriet fortfarande blockeradt.

Vi hoppas, att ingen typografisk arbetare skall antaga plats å Eskilstuna-Tidningens tryckeri förrän blokaden upphäfts.

En hvar göre sin pligt! Ingen förrädare! — S. T.-T.

— *Tyska uttalanden om sättningsmaskinens användning i praktiken.* På tal om sättningsmaskinsfrågan säger „Zeitschrift für Deutschlands Buchdrucker“ några ord, som kunna vara af värde i en tid, då man vill draga fram sättningsmaskinen som agitationsämne, för att förmå de typografiska arbetarne att ansluta sig till ett politiskt parti, under påstående att detta skulle vara det enda medel till räddning undan maskinens inflytelser!

Den tyska tidningen säger sålunda bl. a.; De tyska tidningarnas jämförelsevis lilla textinnehåll och de låga priserna för sättningsmaskiner äro till hinder för maskinens rentabilitet. Därest en del tidningsutgifvare, genom att anskaffa sättningsmaskiner, försökte att öfvertrumpa andra tidningsutgifvare med ett tidigare utsändande af de färskaste nyheter, så är det möjligt genom tekniska förändringar och anställandet af flera sättningsmaskinister, att hålla dessa stängen. Vid framställande af verksättning kan man knappast räkna med sättningsmaskinen. Man bör icke låta sig förledas af enskilda experimenterande boktryckeriägare till onyttig kurtis för den ännu omogna uppfinningen. Ett allmänt införande af sättningsmaskiner i Tyskland är under nuvarande omständigheter osannolikt.

Münchaus-bref.

Oh, oh! den som ägde gård ändå, nu då hyrorna bli dyra och förtjänsten är ytterst dålig. Ja, men nu, kom jag på en fix idé, den måste jag berätta för er. Nu börjar jag:

Vi kunna alla föreningsmedlemmar bli ägare af en stor gård om vi skulle skramla ett par år — med andra ord bilda ett aktiebolag. Den där

stora, stora gården har jag tänkt mig blifva bygd ungefär sålunda: Gården skulle naturligtvis placeras på ett för oss typografer hällsamt ställe, vid sjöstrand, så att man finge frisk luft i lungorna, t. ex. på Skatudden. Byggnaden skulle byggas tidsenligt i sju å åtta våningar af sten med ett orangeri i midten af byggnaden, hvarje våning skulle förses med balkonger mot sjön, å hvilka skulle anläggas små trädgårdstäppor för hvarje familj. I första våningen skulle inrymmas: i vänstra flygeln Gutenbergs tryckeri, redaktionsbyrå, redaktörernas privata bostäder; i den högra flygeln åter skulle inrymmas föreningens och förbundets lokaler m. m., äfvensom ordförandens, sekreterarens och kassörens privata rum. Centrum af första våningen skulle såsom ofvan sades upptagas af orangeriet. Festsalen skulle placeras i andra våningen och blifva af non plus ultra slag, stor, ja så stor att 10,000 personer godt kunde få plats och akustiken den bästa man kunde tänka sig, så att inga klander i tidningarna skulle få synas. På hvardera sidan om festsalen skulle de olika styrelsemedlemmarna inom föreningen, förbundet och reshjälpkassan, få sig bostäder anvisade. De öfriga våningarna skulle aktionärerna få taga i besittning.

Skulle icke detta blifva sorartadt?

Nej! — mina planer duga ej. Det har ju försökts få en mycket, mycket mindre gård, men enigheten förblef på Typografernes förenings vägg, och icke bland aktionärerna. Den gubben går icke!

*

Du har väl sett en laterna-magica-bild? Inte! Nå väl, då vill jag förevisa dig sådana.

På tyget ser du en sportklubb på skidor, ifrigt arbetande bland snömassorna, längst i fonden ser du en hög holme med utsiktstorn: framåt bär det och då målet, holmen, är uppnådd har den käcka skaran smultit till trenne medlemmar, den tredje har till och med tappat sina skidor. Antagligen ha de farit samma väg som klubbens öfriga medlemmar.

*

Nu ombytes bilden. Du ser en sjö, på vars spegelblanka yta i en båt några unga, muskelsstarka män tyckas vänta.

De ha nämligen erhållit utmaning om en, dem tillhörig, kärvorden pokal. Och vänta få de, ty såsom den förra bilden utvisade hade „Sportklubben“ försvunnit. — Du frågar, hvad hade den samma med de väntande roddarne att göra, men den som lefver får se.

*

Denna gång föreställer bilden ett båtvarf, där några herremän noga betrakta en modell till en långsträkt båt. Det är densamma, hvarmed de väntande i båten skola täfla. Och att de få vara i ostörd besittning af sin pokal, därom kan du vara öfvertygad, ty en fornligt åderlåtten sportklubb kan ju ej upptaga kamp med en ungdomsfrisk dylik.

*

Åter scenförändring. Nu visar bilden ett sätteri, med åtskilliga, bleka, af mycket arbete öfveranstängda sätta . . . nej yngl. . . nej, jag vet ej hvad jag skulle kalla dem. Du undrar öfver hvad det engång skall blifva af dem och huru länge de skola uthärda i kampen för tillvaran. Därom kan ingen annan gifva dig svar än han som står invid dörren längst fram, bistert blikande framför sig med af girighet utspända ögon.

Lätom oss dock utforska det han bär på.

Girigheten, som lyser hos honom, har uppstått genom den geniala idén att låta sin „gubbar“ arbeta på 3/4-beräkning, sålunda skördande en icke ringa vinst på dem för pinkära lifvet knogande „gossarne“.

Att desamma icke med lättaste hjärta ingått på slika villkor, är naturligt och att det icke häl-

ler är första gången. Rob... nu höll jag på att försäga mig, faktorn velat drifva spelet därhän, men alltid strandat, är äfvenså allom bekant.

Otaliga skulle de bilder vara jag kunde visa, men inskränker föreställningen till annan gång och hoppas, det desamma då vuxit till i omfång som „vignings“-fordringar hos en viss „eelskande“ underfaktor.

Paulus.

Sananen viime syksyisestä latomakilpailusta.

Emme lausuisi totuutta ellemme heti alussa sanoisi, että koko latomakilpailu onnistui tavattoman huonosti, johon ei suinkaan ollut syynä Helsingin latojain tuntemattomuus, vaan palkintokomitean huono kokoonpano ja sen kykenemättömyys latomuksia arvostelemaan. Tuntuu siltä kuin ei olisi ollut yhtään täysin taitavaa ammattimestä koko komiteassa. Moitittavaa on suuresti, että komitea itseään täydentäessään valitsi ainoastaan johtajia, eikä yhtään ainoata kastin ääressä seisovaa latojaa. Samoin sekin, että kilpailut olivat eri päivinä. Komitea ei myöskään hankkinut alustavia tietoja muista maista, mitenkä ja minkälaisilla perusteilla kilpalatomuksia parhaiten arvostellaan, vaan piti itseään kyllin viisaana suoriutumaan työssään.

Näihin johtopäätöksiin olemme tulleet sen johdosta, että palkintojen jako oli niin nurinpuolista.

Ensimmäinen palkinto annettiin latojalle, joka oli latonut ladelmansa kovin epäsäännöllisesti sekä taitanut sanoja sellaisia kuin *et-tä* ja *min-kä*. Minne onkaan unohtunut kuudelta ylifaktorilta, kolmelta alifaktorilta ja kahdelta sanomalehden katkasijalta, jotka komiteaan kuuluivat, se vanha perussääntö, joka sanoo: älä milloinkaan taita kahta kirjainta toiselle riville.

Siis komitean mielipiteen mukaan saamme aina taittaa semmoisia sanoja kuin esim. *et-tä min-nä o-len suu-ri päs-si, jo-ka en käsi-tä en-kä tie-dä mitään!*

Tämä on anteeksiantamatonta menettelyä, sillä ladelmä semmoinen kuin ensimmäisen palkinnon saajan, ei olisi saanut tulla edes kysymykseenkään.

Samoin oli laita neljännen palkinnon saajankin, joka suuresti itsekin ihmetteli, että hän sai palkinnon. On siellä komiteassa mahtanut olla koko saappaita, kuin antoivat palkinnon minulle, arveli hän.

Ihmeet tulevat tavallisesti näkyviin näytöksen lopulla ja niin tässäkin. Kaksi viimeisessä päässä olevaa latojaa saavat palkinnon huolellisesta latomuksesta. Nyt ei enää ole määräämässä komitean tuhat numerot, vaan järki. Ja järkeä käytetään miehekkäästi. Annetaan hopeainen muistolevy ladelmista, jotka ovat keskinkertaista huonommat, rivit suudittuina puoliskoilla, vaikka ammoisista ajoista asti on ollut sääntönä, että hyvässä latomuksessa on käytettävä salukkeina paksuja ohukkeita.

Nyt alkoi näytöksen toinen kuvaelma, joka ei liene kaikille täysin käsitettävissä. Oli nim. eräs pieni, tunnettu mies komiteassa pannut kaikki ruumiin ja sielun voimansa liikkeelle, jottei hänen kahden „parhaimpansa“ kunnia ja taito tosiasiasa menisi pöydän alle. Tässä hän onnistuikin. Komitea myöntyy tämän pienen miehen esitykseen ja syrjäyttää kymmenkunnan paremman tuloksen saavuttanutta latojaa. Kunniakasta!

Eiköhän kysymyksessä ollutkaan latomakilpailu? Ei tietenkään. Nyt oli vaan kysymys pienestä suosionosotuksesta komitean puolelta.

Kun palkinnot olivat jaetut kirjanpainajain yhd. huoneustossa, kutsutaan koko komitea heti paikalla tämän pienen miehen kirjapainoon, jossa kaikki paikat olivat siistityt. Komitea kumartaa syvään ja lähtee miehissä hyvin talutettuna.

Seuraavana päivänä vietettiin taas juhlaa. Tuo meidän rakas Robertimme se oli, joka nyt juhlan toimeenpani. Juhla oli vaan yksinkertainen laatuaan. Roberti piti puheen, kääntyi oppilaiden puoleen ja mainitsi, ettei pidä katsoa ainoastaan nopeutta, vaan myöskin ladelman hyvyttä, se on pääasia. (Puhuja punastuu ja komitean pienin jäsen tukkii korviaan.)

Nimimerkki — aa — a on kirjoittanut sängen asiallisen arvostelun kilpalatomisesta Päivälehteen ja huomauttanut samalla sitä omituista seikkaa, ettei Nya Pressenin kirjapainosta annettu korrehtureja nähtäväksi. Oliko siis kilpailu salainen? Oliko kilpailun tulos liian huono? Vai oliko palkinnot liian ala-arvoisia? Ei suinkaan nämä asiahaarat olisi pitänyt olla syynä kilpailun julkisuuteen. Mutta kai Nya Pressenin kirjapaino on ulkopuolella kaikkia arvosteluja.

Kuinka uskalsi nyt herra — aa — a ryhtyä arvostelemaan asioita, joissa komitea piti itseään ainoana oikeutettuna arvostelijana? Mutta hän ei näyttänyt pelkäävän totuutta lausueessaan, vaikka komitealla olikin halu ja maku saattaa asiat julkisuuteen toisin arvosteltuna. Tämä lienee komitealle karvas omena.

Olemme nähneet kaikki kilpalatomukset ja voimme siis täydellisesti arvostella jokaisen kilpailijan perustiedot itse latomataidossa. Kun näitä näkökohtia seuraten tarkastaa tuloksia, huomaa ihmeekseen, että moni ensimmäisen luokan latoja on kerrassaan syrjäytetty ja palkinnon saajina ovat toisarvoiset, keskinkertaista huonommat. Mistähän esim. tulee se hullutus, että neiti I Holmlund ja hra I. Kurvinen saivat tunnustuksen huolellisesta latomuksesta? Oliko komitea kokonaisuudessaan niin johdonmukaisuutta vailla, jotta piti antaa palkinnot henkilöille, jotka niitä kaikkein vähemmin ansaitsivat? Tämmöisissä asioissa ei saa suosio tulla kysymykseen, vaan ainoastaan ammattitaito.

Yllä olevan johdosta pyydämme ehdottaa, että kun vastaisuudessa kilpailuja toimeenpannaan, otettaisiin huomioon silloin seuraavat asiahaarat: jos taitat kaksi kirjainta toiselle riville, hyljätään koko latomus;

jos ladot suhteellisesti liiksi vikoja, hyljätään ladelmä myöskin;

tarkastaja arvostelkoon latomistapasi, asentosi ja kuinka monta kirjainta pudotat. Kaikki nämä seikat olkoot lopullisessa arvostelussa määräävinä; määräykset erityisistä vioista voidaan sittemmin määrätä;

yleensä otettakoon huomioon kaikki latomistaitoon kuuluvat seikat;

palkitut latomukset painettakoon merkittyine vikoineen, jotta muutkin kuolevaiset saisivat oppia mitä uutta niistä mahdollisesti voisi löytää; sekä palkintotuomareita valittaessa muistettakoon myöskin latomuksessa taitavia henkilöitä.

x.

Facknotiser. — Ammattiutisia.

— *Alumiinipronssiakin* on ruvettu käyttämään painotöihin. Sitä käytetään sekä kirja- että kivipainoissa hopeoimisen asemesta. Väritään on se kauniimpaa ja kirkkaapaa eikä niin kuutamoin kalpeaa kuin hopeapronssi. Pohjaväriksi on sopivin joku kohtalaisen väkevä vaalea väri.

Tammerfors Typografförening

firade sin årsfest den 9 dennes uti arbetareföreningens lokal därstädes. Före festen hölls årsmötet, där bl. a. förättades de sedvanliga valen. Till bestyrelsen valdes, i stället för de afgående, hrr J. R. Carlander, J. Heikkilä och T. Andelin; dessutom valdes uppördsmän för de skilda tryckerierna. Inskriftningsafgiften beslöts nedsänkas till en mark.

Årsfesten, till hvilken hade inbjudits åtskilliga främmande, börjades med musik, utförd af en orkesterseptet, hvarefter hr J. V. Hellberg höll ett vidtomfattande tal öfver arbetaresaken, dess utveckling, tillväxt och hufvudändamål. Hr Eklund sjöng flere sänger med sin kända välljudande röst. Vidare fick man höra en berättelse, hvilken upplästes af läraren A. Auer, samt skåda en balett, utförd af tvänne fröknar. Dessutom skedde vid festen prisutdelning med anledning af den nyligen hållna snabbsättningen. Prisen tillföll:

I:sta priset, en silfvervinkelhake, signatur „Aapus“, Jaakko Carlander från Aamuls tryckeri;

II:dra priset, en silfvervinkelhake, signatur „Iris“, Juho Heikkilä fr. Jansson et Cos tryckeri;

III:dje priset, en guldenakel, signatur „Gitt“, A. Nordberg från Aamulehtis tryckeri;

IV:de priset, „Handbok i Boktryckarekonsten“ i elegant band, signatur „Esa“, A. Kuusilta från Aamul. tryckeri; och

V:te priset, silfverpinsett, signatur „Koski“, K. Juvenius Treen U:sets tryckeri.

Närmast voro signaturerna „Josu“ och „Bravo“, K. Mäkelä från A:lehtis och fröken Hilda Sihlman från Treen U:sets tryckeri.

Uti täfningen deltaga 18 sättere, hvilkas resultat utvisas genom följande tabell:

Signatur.	Antalet uppsatta bokstäver.	Genom följande antagna bokstäver.	Kvart bokstäver.
Aapus	6,047	95	5,952
Iris	5,057	260	4,797
Gitt	5,223	745	4,478
Esa	4,416	235	4,230
Kaski	4,587	495	4,092
Josu	4,808	865	3,943
Bravo	4,415	505	3,910
Pyry	4,104	250	3,854
Kiree	4,162	340	3,822
Teeri	4,878	1,190	3,688
Lix	4,723	1,055	3,668
Öpus	4,296	645	3,651
Markku	4,272	640	3,636
Kaksoispiste	5,241	1,615	3,626
Revontuli	4,688	1,240	3,448
Alkava	3,753	375	3,378
N.	4,069	1,050	3,019
„Alkava“	4,320	1,860	2,460

Sättningstiden utgjorde 2 timmar.

För att jämföra, vilja vi upptaga de högsta härstädes uppnådda antalet bokstäver:

Del. sign.	Satta bokst.	Red. antal bokst.
Mörkö	5,746	5,286
8888	5,385	5,245
Väinö	5,380	4,990
Largo	5,169	4,949

Muistakaa Satunnaisten menojen rahastoa!

Brefblåda. — Kirjelaatikko.

Useita maaseutukirjeitä on täytynt jättää ensi numeroon

Glöm ej Tillfälliga utgiftsfonden!